

РОЛЬ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Уточнено економічний зміст інвестиційної діяльності банків, розкрито напрями участі банків в інвестиційному процесі. Окреслено коло проблем, що виникають у процесі залучення інвестицій в економіку та визначено роль банків у цій сфері. Розроблено пропозиції щодо активізації банківської інвестиційної діяльності, накопичення інвестиційних ресурсів та їх концентрації на пріоритетних напрямках розвитку економіки.

The article deals with the detalization of economical content of investment banks' activities, thus discovering the lines of banks involvement in investment process. The author determined the range of problems that appear during influx of investments into economics and the role of banks in this process. Some proposals were made to further activation of investment banks' activities, capital-expenditure expansion and distribution into priority fields of economics.

Дослідження проблем інвестування економіки завжди знаходилося в центрі уваги економічної науки. Це обумовлено тим, що інвестиції торкаються глибинних основ господарської діяльності, визначаючи процес економічного зростання в цілому. У сучасних умовах вони виступають найважливішим джерелом структурних зрушень в економіці, забезпечення технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях. Активізація інвестиційного процесу є одним із найбільш дієвих механізмів соціально-економічних перетворень.

Сталий економічний розвиток в Україні можливий лише за умови достатніх обсягів інвестиційних ресурсів для здійснення структурних зрушень у господарському комплексі України. У зв'язку з цим першочерговим завданням державного управління є покращення інвестиційного клімату, активізація інвестиційної активності вітчизняних банків, накопичення інвестиційних ресурсів та їх концентрація на пріоритетних напрямках розвитку економіки. Вагому роль в активізації інвестиційної активності відіграють банки, які акумулюють та

перерозподіляють тимчасово вільні кредитні ресурси. Банківські установи повинні стати головними учасниками інвестиційного процесу, розпорядниками інвестиційних ресурсів, інститутами підвищення інвестиційної привабливості країни в цілому, регіонів та окремих галузей економіки, зокрема.

Проблеми інвестування знаходяться в центрі уваги багатьох дослідників. Вагомий внесок у вирішення проблем активізації інвестиційного процесу та створення сприятливого інвестиційного клімату зробили зарубіжні (Дж. Кейнс, А. Маршал, Й. Шумпетер) та вітчизняні (М. Крупка, Б. Луців, А. Пересада, Т. Майорова, О. Вовчак та інші) вчені. Останніми доведено актуальність проблеми активізації діяльності банківських установ у сфері інвестування реального сектора економіки. При цьому вчені підкреслюють, що банківська система країни досі не акумулювала капіталу, обсяг та якість якого забезпечували б їх інвестиційну активність. Про це свідчить той факт, що потреба в інвестиційних ресурсах України до 2015 року становитиме 150 млрд. дол. США, а кредитно-інвестиційний портфель банківського сектора України склав на 01.01.2008 року 462 149,10 млн. грн. або 91, 5 млн. дол. США.

Проте наявні наукові праці не дають вичерпної відповіді щодо питання покращення інвестиційного клімату держави, щодо участі банків в інвестиційному процесі, а також щодо розвитку інвестиційної діяльності банків із врахуванням глобалізаційних та євроінтеграційних процесів.

На неухильному зростанні ролі банків в інвестиційних процесах акцентується постійна увага в Посланнях Президента України до Верховної Ради України, Програмі розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 року, Програмі розвитку фондового ринку на 2006-2010 роки, Стратегії розвитку банківської системи України на період до 2010 року та інших законодавчо-нормативних актах [1-3].

Метою даної статті є дослідження участі банківських установ в інвестиційній діяльності та напрями активізації банків у цій сфері.

Основними завданнями, поставленими нами для досягнення мети, є наступні. По-перше, при вивченні напрямів участі банків в інвестуванні економіки виникає

необхідність уточнення економічного змісту інвестиційної діяльності банків. По-друге, з огляду на двоїстий характер інвестування доцільно розкрити основні напрями здійснення банками інвестиційної діяльності. По-третє, зважаючи на найбільшу інституційну мережу банківських установ, слід провести аналіз сучасного стану участі банків в інвестиційному процесі та визначити їх місце і роль у ньому. По-четверте, з огляду на численне коло проблем інвестування, виникає нагальна потреба розробити пропозиції щодо активізації банківської інвестиційної діяльності, накопичення інвестиційних ресурсів та їх концентрації на пріоритетних напрямках розвитку економіки.

У широкому розумінні в економічній літературі інвестиційна діяльність банків розглядається в основному в макроекономічному аспекті з позиції вивчення інвестиційних операцій самого банку. В зарубіжній літературі, коли мова йде саме про банківські установи, терміном «інвестиції» визначають, як правило, засоби, вкладені в цінні папери на відносно тривалий період часу. Це є теоретичним відображенням реально існуючих економічних відносин, оскільки механізми інвестування в ринковій економіці безпосередньо пов'язані з ринком цінних паперів. Крім того, банківським установам не властиві вкладення коштів в реальні об'єкти інвестування.

В радянській економічній літературі під інвестиційною діяльністю банків розуміли мобілізацію і надання позичальникам довгострокового позичкового капіталу [4]. Таке трактування було обумовлене особливостями організації банківської справи на той час, специфікою суб'єктів і об'єктів інвестування, оскільки основною формою інвестиційної діяльності банків у дореформений період виступало довгострокове кредитування. Інвестиційна діяльність у вузькому розумінні слова, що передбачала функціонування ринку цінних паперів, не могла існувати в принципі.

Під поняттям інвестиції слід розуміти і як всі напрями розміщення ресурсів комерційного банку, і як операції по розміщенню грошових коштів на певний строк з метою отримання доходу. В першому випадку до інвестицій відносять весь комплекс активних операцій банку, в другому – його строкову складову.

Банківські інвестиції мають власний економічний зміст. Інвестиційну діяльність банку в мікроекономічному аспекті – з точки зору банку як економічного суб'єкта – можна розглядати як діяльність, в процесі якої банк виступає в якості інвестора, вкладаючи свої ресурси на певний строк в створення чи придбання реальних активів чи покупку фінансових активів з метою одержання прямих і опосередкованих доходів.

Разом з тим, інвестиційна діяльність банків має і інший аспект, пов'язаний зі здійсненням їх макроекономічної ролі як фінансових посередників. В цій якості банки сприяють реалізації інвестиційного попиту господарюючих суб'єктів, що виступають в умовах ринкової економіки в грошово-кредитній формі, трансформації заощаджень і накопичень в інвестиції. Тому в макроекономічному аспекті під інвестиційною діяльністю банків мають на увазі діяльність, направлену на задоволення інвестиційних потреб економіки. Таким чином, інвестиційна діяльність банків має двоїсту природу: інвестиційна діяльність, що розглядається з точки зору економічного суб'єкту (банку), направлена на збільшення його доходів; ефективність інвестиційної діяльності в макроекономічному аспекті полягає у досягненні приросту суспільно капіталу.

Банківські інвестиції характеризують як довгострокове розміщення активів банку у реальний сектор економіки з метою одержання прибутку [5, 5]. Систематизація і класифікація банківських інвестицій визначається різними підходами та класифікаційними ознаками, серед яких виділяють дві основні форми – це реальні і фінансові інвестиції. Саме вони визначають напрями банківського інвестування в ринковій економіці.

М. Ковбасюк [6, 137] класифікує прямі банківські інвестиції так:

- інвестиції у власну діяльність. Це насамперед інвестиції у власні основні фонди та інші вкладення, які збільшують вартість власних активів банків;
- інвестиції в інші види діяльності. Ці інвестиції здійснюються:
 - *за рахунок коштів банку*. Вони спрямовуються на створення підприємств чи участь у їх діяльності (крім купівлі акцій), які, передусім, є елементами інфраструктури банківської діяльності;

- *за рахунок кредитних ресурсів*. Кредитування клієнтів банку на інвестиційні потреби здійснюється як за рахунок кредитних ресурсів, залучених власними силами банку, так і за рахунок обслуговування цільових кредитних ресурсів на інвестиційні цілі зовнішнього походження.

У практичній діяльності багатьох зарубіжних і вітчизняних банків фінансові інвестиції є пріоритетним напрямом інвестування, оскільки банківський бізнес – це, передовсім, фінансова діяльність. Тому часто інвестиційний портфель банку асоціюється з портфелем цінних паперів. Водночас реальні інвестиції все одно займають певну частку активних операцій банку, переважно у формі капітальних інвестицій. Як застерігає Л. Примостка, надмірна концентрація інвестиційного портфеля банків у реальних інвестиціях розцінюється як невласлива банкам діяльність [7, 198].

Фінансові інвестиції банку можна розглядати як вкладення коштів у різні види фондових інструментів та капітал у формі дохідних грошових інструментів (депозитів, кредитів тощо), а також як вкладення у статутні фонди підприємств [8, 293-294].

Характеризуючи сучасний стан інвестиційної діяльності банків України, можна відзначити, що основною формою їхніх інвестицій є фінансові інвестиції та вкладення капіталу у придбання нематеріальних активів. Аналіз практики показав, що участь банків у фінансуванні і кредитуванні інвестиційних проектів (тобто реальних інвестиціях) є ще недостатньою. Економіка України сьогодні потребує значних довгострокових інвестицій з метою розширеного відтворення всіх сфер виробництва на принципово новій, інноваційній основі. Концептуальні основи стратегії економічного і соціального розвитку України на 2002 - 2011 роки передбачають забезпечення щорічних темпів росту інвестицій в основний капітал на рівні 10 - 12% [9]. Держава ж не здатна за рахунок держбюджету в достатніх обсягах фінансувати інвестиційно-інноваційний розвиток навіть окремих підприємств. Залучення іноземних інвестицій, на нашу думку, не повинно бути пріоритетним напрямом і джерелом фінансування розвитку економіки. Адже слід зазначити, що цілі інвесторів, які з'являються на вітчизняному ринку, часто не співпадають з

внутрішньою економічною програмою розвитку. Так, у структурі господарства їх, насамперед, цікавлять сировина, метал, вугілля, продукти хімічної промисловості тощо. Їхній інтерес викликають підприємства, що мають певні технологічні переваги і перспективу розвитку, а також науково-технічний потенціал. Інакше кажучи, увагу іноземців привернула саме можливість спрощеного дешевого доступу до українського сировинного ринку, науково-технологічної бази і кваліфікованої робочої сили. На сьогодні в Україні, на відміну від промислово-розвинених країн іноземні інвестиції в основному зосереджені в торгівлі, нерухомості, харчовій промисловості та фінансовому секторі (рис. 1). Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну в 2007 році зріс на 36,5%, або на 7 882,1 млн. дол. США і на початок 2008 року становив 29 489,4 млн. дол. США. Найбільші обсяги інвестицій на 1 січня 2008 року були зафіксовані на промислових підприємствах - 8 138,0 млн. дол. США, у фінансових установах - 4 793,9 на підприємствах торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку - 3 056,4 млн. дол. США, в організаціях, які здійснюють операції з нерухомістю, інжиніринг і послуги, які надають підприємцям - 2 550,6 млн. дол. США, у металургії й обробці металів - 1 685,6 млн. дол. США, харчової промисловості - 1 564,0 млн. дол. США [10].



Рис. 1. Структура іноземних інвестицій

Досвід залучення і використання іноземних інвестицій в українській економіці свідчить про існування ряду негативних моментів у даному процесі, що створюють додаткові загрози національній та економічній безпеці України. Доказом цього є кризи 1998 і 2004 років, коли цілком реальною стала загроза швидкого відтоку іноземного капіталу. Тому в інвестиційному розвитку економіки Україна повинна розраховувати на власні сили.

За умов ринку комерційні банки є одним із інструментів вирішення довгострокових проблем соціально-економічного зростання через збільшення обсягу і прискорення темпів зростання інвестицій у реальний сектор економіки. Проте, мусимо констатувати, що банки у своїй більшості дуже слабо інвестують реальний сектор економіки України, що багато в чому зумовлено як їх неготовністю надавати великі і довгострокові кредити, так і нестійкістю функціонування виробничих підприємств, відсутністю реальних структурних перетворень у вітчизняній економіці, а відтак, – високими кредитними ризиками [11, 631].

Активізація інвестиційної діяльності спричинила певні позитивні зміни в економіці України. Упродовж 2002 - 2003 років спостерігалось значне зростання інвестицій в основний капітал: за підсумками 2003 року порівняно з 2002 роком обсяги капітальних вкладень збільшились на 22,4% (табл. 1). Однак варто констатувати той факт, що темпи інвестування в основний капітал мають досить нестійкий характер. Спостерігалось падіння даного показника на 3,3% у 2004 році, та на 26,1% у 2005 році. Це, насамперед, можна пояснити нестабільністю політичної ситуації у даний період. І лише у 2006 році спостерігалось незначне збільшення інвестицій у основний капітал на рівні 17,1%.

Таблиця 1

Обсяги інвестицій в основний капітал в Україні за 2002-2007 роки [12, 44]

Показники	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Валовий внутрішній продукт, млн. грн.	225810	267344	345113	441452	544153	709445
Темпи зростання до відповідного періоду попереднього року в порівнянних цінах, %	105,2	109,6	112,1	102,7	107,3	107,3
Інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення), млн. грн.	37178	51011	75714	93096	125254	...
Темпи зростання до відповідного періоду попереднього року в порівнянних цінах, %	108,9	131,3	128,0	101,9	119,0	...

Основною проблемою, яка гальмує інвестиційні процеси в економіці України, є дефіцит фінансових ресурсів. Вважаємо за необхідне проаналізувати сучасний стан розвитку банківської системи за останній рік, щоб визначити можливості банків у

здійсненні інвестицій. Упродовж 2007 року продовжувала тривати тенденція зростання основних показників діяльності банків. За 2007 рік власний капітал банків збільшився на 64,2% або на 27,3 млрд. грн. і за станом на 01.01.2008р. склав 69,9 млрд. грн. Зобов'язання банків України збільшилися на 230,8 млрд. грн. або на 77,5% і на 01.01.2008 становили 528,4 млрд. грн. Строкові кошти складають 125,6 млрд. грн. або 76,8% від загальної суми коштів населення, а кошти до запитання – 37,9 млрд. грн. або 23,2% [13]. Завдяки розширенню ресурсної бази банків та зниженню процентних ставок за кредитами зберігалася тенденція до суттєвого зростання кредитних вкладень банківських установ у економіку України. Продовжували зростати довгострокові кредити. Упродовж 2007 року вони збільшилися на 85,7% і на 01.01.2008р. становили 291,9 млрд. грн. або 60,0% від наданих кредитів. Показник приросту кредитних вкладень за 2007 рік був найвищим за всі роки незалежності, що позитивно впливало на динаміку економічного зростання в Україні. Проте зростання обсягів кредитування на тривалий термін більшою мірою було спрямовано на забезпечення особистих потреб населення, ніж на інвестиційні потреби підприємницьких структур. Темпи зростання заборгованості за довгостроковими кредитами, наданими фізичним особам (з початку року – 189,3%, у листопаді – 106,3%), перевищували темпи зростання заборгованості за довгостроковими кредитами, наданими суб'єктам господарювання (відповідно 163,0 і 105,2%). Більше половини (54,4%) загального приросту кредитних вкладень на інвестиційні цілі (39,0 млрд. грн.) було забезпечено зростанням обсягів вимог банків за іпотечними кредитами (31,2 млрд. грн.). У структурі вимог банків за кредитами, наданими суб'єктам господарювання за видами економічної діяльності, найбільшими залишалися частки кредитів суб'єктам господарювання торгівлі; ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку (37,6%), переробної промисловості (23,6%), суб'єктам господарювання, що займаються операціями з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям (10,6%), будівництвом (7,9%) і сільським господарством, мисливством та лісовим господарством (6,3%). Саме вони визначали динаміку кредитних вкладень у реальний сектор економіки. З одного

боку, обсяг кредитних вкладень банківськими установами в економіку постійно зростає, однак, розглядаючи в цілому вплив обсягів банківського кредитування на такі макроекономічні показники як валовий внутрішній продукт, інвестиції в основний капітал, обсяги промислового виробництва, було виявлено, що роль банківського кредиту в забезпеченні темпів економічного зростання залишається, як і раніше, низькою.

Для інтенсифікації залучення капіталу у виробництво існує чимало спеціальних механізмів регуляції грошових потоків. Так, у Франції, Німеччині і Нідерландах в такій ситуації центральні банки зобов'язували комерційні банки 30-35% капіталу направляти в пріоритетні сфери економіки. В США комерційні банки, які направляли ресурси на довгострокове інвестування автоматично одержували пільги від Федеральної резервної системи у вигляді зменшення облікової ставки. В Японії половина інвестиційних ресурсів направлялась в довгострокові проекти – використовувалось заморожування депозитів з наступним інвестиційним спрямуванням. Банки були зобов'язані зберігати більшу частину ресурсів в Центральному інвестиційному банку, де вони активно використовувались як інвестиції [14, 83]. В країнах азіатсько-тихоокеанського регіону був використаний досвід Федеральної резервної системи США в цільовому визначенні кредитних ставок, що забезпечувало диференціювання процентних ставок в залежності від значущості проектів. Загальна спрямованість таких заходів – створення більш вигідних умов для інвестицій порівняно із короткостроковими фінансовими вкладеннями, а також для використання ресурсів в реальному секторі у порівнянні зі спекулятивними операціями.

Наступною проблемою, яка створює перешкоди на шляху активізації банківської діяльності в інвестиційному процесі, це є низька капіталізація банківської системи загалом, а також існування великої кількості дрібних банків. Як свідчать дані таблиці 2, лише 10% банківських установ контролюють 65% усіх активів банківської системи України, і саме ці учасники інвестиційного процесу можуть займатись інвестиційною діяльністю та здійснювати інвестиційне кредитування економіки. Малі банки, яких є більше 60%, володіють менше 10%

активів. Таке розпорошення банківського капіталу по більшості банків призводить до деконцентрації кредитних ресурсів і практично робить неможливою реалізацію великих довгострокових інноваційних проектів, які потребують значних інвестицій.

Таблиця 2

Активи банківської системи України [15]

Групи банків	Кількість, шт.	Частка у загальній кількості, %	Активи, млн. грн.	Частка у загальних активах, %
Група 1 Найбільші банки	17	9,7	388 271,1	64,8
Група 2 Великі банки	17	9,7	102 956,2	17,2
Група 3 Середні банки	34	19,4	61 170,0	10,2
Група 4 Малі банки	107	60,2	46 998,7	7,8
Всього	175	100	599 396,1	100

Ще одна проблема у даному напрямку – відсутність ефективної державної інвестиційної політики – призвела до того, що національне виробництво залишилось без достатніх для розширеного відтворення інвестиційних ресурсів. Саме довгострокові банківські кредити в економіку України є необхідною передумовою структурної перебудови виробництва, його розширення та оновлення виробничих фондів, але банки в довгострокові проекти вкладають свої ресурси неохоче, віддаючи перевагу проектам, здатним приносити великі прибутки в найкоротші терміни. Основними причинами, що стримують надання банками довгострокових кредитів суб'єктам господарської діяльності, є високий рівень кредитних ризиків, неплатоспроможність більшості позичальників, відсутність реальної гарантії повернення ними кредитів та ліквідної застави, неефективна система оподаткування, відсутність ринку ефективних інвестиційних проектів, низька капіталізація вітчизняних банків тощо. Банківські установи – це передусім комерційні заклади, які працюють з метою максимізації прибутку і мінімізації ризиків своєї діяльності. І спонукати банки інвестувати економіку зможуть лише чітке, зрозуміле та прозоре законодавство, стабільна економічна і політична ситуація в державі, тобто

створення сприятливих умов, за яких інвестиційне кредитування буде більш вигідним, аніж, скажімо, споживче чи іпотечне кредитування.

З огляду на те, що банківська система України ще не налагодила механізму функціонування довгострокових грошей, кредитування виробничих витрат і, зокрема, інвестиційних, в Україні назріла потреба створити потужний інвестиційний банк, який зумів би мобілізувати величезні кредитні ресурси, що перебувають на руках у населення і підприємців. Необхідно також враховувати, що в банківській системі деяких розвинених країн (Німеччини, США та інших) функціонує велика група банків, які виконують спеціалізовані функції, спрямовані на прискорення економічного розвитку. Тому в Україні необхідно створювати законодавчі умови для формування науково обґрунтованої і раціональної системи класифікації банківської системи, яка дала б можливість найкраще врахувати специфіку та потреби сучасної економіки. Головним є створення в кредитній системі банків (державних чи комерційних), які б мали чітку спрямованість на довгострокове кредитування інвестиційних проектів і власну інвестиційну діяльність.

Виходячи з вищевикладеного аналізу проблем участі банків у інвестиційному процесі та необхідності активізації їх діяльності, приходимо до таких висновків та пропозицій.

1. Розглядаючи теоретичну сутність інвестиційної діяльності банків варто відзначити, що вона має двоїсту природу. По-перше, власне інвестиційна діяльність банку – це бізнес із надання послуг двох типів по розміщенню грошей у цінні папери. Інший аспект інвестиційної діяльності банків пов'язаний із фінансуванням банками розвитку економіки. Обидва аспекти інвестиційної діяльності комерційних банків тісно пов'язані, хоча кожен із них має свої цілі, закономірності і механізм здійснення, своє законодавче поле. Однак, не зважаючи на різницю цілей кожного із аспектів інвестиційної діяльності, власне інвестиційна діяльність націлена на збільшення доходів банку, а інвестиційна діяльність із позицій розвитку економіки – на забезпечення безперервного процесу суспільного відтворення.

2. Встановлено, що використання банківського кредиту як джерела інвестування є одним з дієвих чинників активізації інвестиційної діяльності.

Визначальним критерієм ідентифікації банківського кредиту як інвестиційного ресурсу є його спрямування на відтворення капіталу позичальника в розширених масштабах. Відповідно, сферу інвестиційного банківського кредитування становлять кредити, які вкладаються у забезпечення наступного збільшення вартості за рахунок будівництва, реконструкції, модернізації, тобто створення нових потужностей сфери виробництва й обігу. Проаналізувавши сучасний стан участі банківських установ в інвестиційному процесі, було виявлено, що роль банківського кредиту в забезпеченні темпів економічного зростання залишається, як і раніше, низькою. На нашу думку, недостатня активність банків в інвестуванні спричинена насамперед тим, що економічна система перехідного періоду не змогла створити як достатніх стимулів для залучення до інвестування альтернативних джерел коштів, так і ефективних механізмів трансформації заощаджень населення та нагромаджень ресурсів суб'єктів господарського життя в інвестиції через нестабільну політичну ситуацію, кризові явища в економіці, зниження господарської активності підприємств, нерозвиненість фондового ринку тощо. Для банків на сьогодні не визначені перспективи розвитку інвестиційного кредитування ні за можливими масштабами, ні в часових межах, що пов'язано з відсутністю перспективних орієнтирів структурної і довгострокової інвестиційної політики держави. За таких умов банки не зацікавлені у довгостроковому кредитуванні реального сектору економіки, оскільки така невизначеність супроводжується значними ризиками і підвищенням вартості довгострокових кредитів. За результатами аналізу тенденцій інвестиційного кредитування виокремлено комплекс проблем, які стримують розвиток інвестиційного кредитування: недостатня капіталізація банківських установ; незначні обсяги довготермінових ресурсів інвестиційного характеру та їх висока вартість; відсутність стимулюючих заходів щодо залучення банківських ресурсів в інвестиційну сферу. Подолання зазначених проблем має здійснюватися системно, починаючи з визначення причин, котрі їх спричиняють, до окреслення комплексу заходів, спрямованих на подолання відповідних проблем на макро- та мікрорівнях.

3. Сучасна економічна ситуація потребує нових підходів до організації інвестиційної діяльності в державі. Україні потрібно переорієнтувати інвестиційну політику масового розпродажу підприємств іноземним покупцям на використання внутрішніх інвестиційних та інноваційних ресурсів. Актуальним завданням держави є активізація інвестиційної діяльності та значне нарощування обсягів інвестицій. Збільшення притоку інвестицій є пріоритетним напрямом діяльності центральних органів виконавчої влади та повинно стати таким самим для банківських установ.

Для того, щоб банки включались в активну інвестиційну діяльність, необхідно створити умови, за яких банки були би застраховані від невиправданого ризику. Створення таких умов залежить як від власної політики банку, так і від дій органів державної влади. Основними причинами, що стримують надання банками довготермінових кредитів суб'єктам господарської діяльності, є високий рівень кредитних ризиків, неплатоспроможність більшості позичальників, відсутність реальної гарантії повернення ними кредитів та ліквідної застави, а також неефективна система оподаткування.

Для стимулювання процесу інвестиційної діяльності із довготерміновим банківським кредитуванням слід:

- запровадити механізм ефективного захисту прав кредиторів, прозорий порядок реалізації заставного майна;
- забезпечити підвищення рівня концентрації банківського капіталу шляхом підвищення капіталізації та платоспроможності банків, запровадження процедури реорганізації та ліквідації фінансово нестійких банків;
- стимулювати залучення грошових вкладів населення шляхом підвищення довіри до банківської системи, а також забезпечення прибутковості заощаджень фізичних осіб;
- створити спеціалізовану фінансову установу для здійснення довго- та середньотермінового фінансування і кредитування пріоритетних інвестиційних проектів;
- удосконалити на законодавчому рівні механізм іпотечного кредитування.

Важливе значення у створенні сприятливіших умов для інвестиційної діяльності банків має також проведення реформ у сфері розвитку фондового ринку; створення стабільної податкової системи, удосконалення корпоративного управління; формування нормативно-правової бази; поліпшення інвестиційного клімату в процесі приватизації; удосконалення та підвищення ефективності державного управління; проведення адміністративної реформи.

Отже, завдання підвищення ролі банків в інвестиційних процесах в Україні має вирішуватися як комплексна загальноекономічна проблема. Йдеться про активізацію макроекономічних стимулів – правовий захист інтересів банків як кредиторів, створення гнучкої та ефективної інституційної системи мобілізації і розміщення позичкових капіталів. Держава повинна проводити таку фінансово-грошову політику, яка б створила умови для розвитку потужних банків, здатних фінансувати великі інвестиційно-інноваційні проекти. Необхідна чітка програма стимулювання нарощення капіталів банків, яка дозволить створити могутню фінансово-банківську систему, здатну мобілізувати достатні обсяги інвестиційних ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 р. № 1801 // <http://uazakon.com/document/spart20/inx20260.htm>. - станом на 27 березня 2007 р.
2. Основні напрями розвитку фондового ринку України на 2006-2010 роки // www.ssmsc.gov.ua/4/2006/
3. Стратегії розвитку банківської системи України на період до 2010 року // <http://uazakon.com/document>.
4. Л. Л. Игонина. Инвестиции // http://www.polbu.ru/igonina_investments/.
5. Нікітін А. В. Інвестиційні вкладення банків та підвищення їх ефективності. Автореф. дис. ... канд. екон. наук. – К., 2003. – 20 с.
6. Ковбасюк М. Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств. – К.: Вид. дім „Скарби”, 2001. – 336 с.

7. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.
8. Головка А. Т., Грушко В. І., Денисенко М. П. та ін. Система банківського менеджменту: Навч. посіб. – К.: Фірма „ІНКОС”, 2004. – 480 с.
9. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки. Послання Президента України до Верховної Ради України // zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.
10. <http://www.ukranews.com/ukr/article/103681.html>.
11. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. В. М. Гейця. – К.: Ін-т екон. прогнозування; Фенікс, 2003. – 1008 с.
12. Бюлетень Національного банку України. – 2008(179). – №2. – 166 с.
13. http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/Results/2008/01012008.htm#top#top
14. Пересада А. А., Майорова Т. В. Інвестиційне кредитування: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2002. – 272 с.
15. Офіційний веб-сайт Національного банку України // www.bank.gov.ua/.